

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

-

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

-

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

-

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

-

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Opiskelijoiden oikeusturvan parantaminen

Säädösehdotuksen tavoite on oikea, mutta esitetyn muutoksen haittavaikutuksia ei ole selvitetty lainkaan. Vaikuttaa siltä, että ainoastaan vuonna 2023 koetut takaiskut kenialaisten sairaanhoitajien tapauksessa ohjaavat tavoitteenasettelua. Kuitenkin valtaosa kaikista opiskelijoista on valmistunut suunnitellusti, tuhannet ovat jo töissä ja asettuneet asukkaiksi Suomeen. Näiden tapausten taloudellinen ja yhteiskuntarakenteellinen positiivinen vaikutus on jäänyt kartoittamatta.

Opiskelijoiden asema työmarkkinoilla

Opintojen, esimerkiksi monissa oppilaitoksissa kehitettyjen täydennyskoulutusten, avulla maahan tulijat saavat tehokkaan lyhyen koulutuksen Suomessa elämiseen ja työskentelyyn. Oppilaitos varmistaa, että aiempi osaaminen on riittävää ja täydentää sitä Suomen säädöstöä, työntekijän oikeuksia ja velvollisuuksia ja muita kotoutumista tukevia asioita opettamalla. Jos ammattilaisten maahantuonti tapahtuisi pääosin työsopimuksen perusteella, perehdytys ja kotouttaminen jäisivät työnantajan vastuulle.

Opintojen maksuttomuus ulkomaisille opiskelijoille

Maksuttomuutta ei perustella lainkaan. Käytäntö olisi kansainvälisesti erittäin poikkeuksellinen ja aiheuttaisi hallitsemattoman ryntäyksen Suomeen. Lukukausimaksu on normaali käytäntö ja opiskelijoiden hyvin ymmärtämä investointi tulevaisuuteen. Tutkintoviennillä on potentiaalia tuoda valtion kassaan merkittäviä summia vientituloja; ammattiopistokentältä esitetyn arvion mukaan ainakin 200 M€ vuositasolla.

Tilaaajaoikeus

Muutosesitys kieltäisi tilaajana toimimisen yrityksiltä, joiden toimialaa on opiskelijarekrytointi. Luvallisia tilaajia voisivat olla muut, ei-kaupalliset tahot, joilla olisi ainakin osin tarkoitus myös kustantaa ryhmän opiskelua. Suomeen suuntautuvan osaajatuonnin näkökulmasta odotus on epärealistinen. Lakimuutosesityksessä oletetaan, että suomalaiset työnantajat olisivat valmiita toimimaan tilaajina ja tämä olisi sallittua. Tällaisia työnantajia ei ole toistaiseksi ollut.

Mitä lakimuutos aiheuttaisi?

Opiskelijoiden tulon tyrehtyminen

Lakimuutosesityksessä oletetaan, että suomalaiset työnantajat olisivat valmiita toimimaan tilaajina ja tämä olisi sallittua. Tällaisia työnantajia ei ole toistaiseksi ollut, emmekä pidä sitä realistisena jatkossakaan. Kun ulkomaisia tilaajia tuskin myöskään löytyy kustantamaan Suomeen suuntaavien opintoja, opiskelijamäärä romahtaisi.

Työvoimapula

Koska ainoastaan tilauskoulutus on tällä hetkellä luvallinen tapa tuoda ammatillisia tutkinto-opiskelijoita Suomeen, heitä ei lakimuutoksen jälkeen käytännössä enää voitaisi rekrytoida.

Ulkomaisten ammattiopiskelijoiden tulo tyrehtyisi ja työvoimapula pahenisi. Ammatillisen tason osaajapula Suomessa haittaa jo nyt mm. sote-, mara-, kuljetus- ja puhtaustalouseluolaja. Ennakointitietojen mukaan pula pahenee edelleen Suomen ikärakenteen ja ikäluokkien pienenemisen myötä.

Maahanmuuttajien osaamisen kontrollointi ja tuki

Maahan tulijoiden vastaanotto ja kotoutus jäisi kapeille harteille, käytännössä työpaikoille. Kielitaidon kehittyminen hidastuisi merkittävästi. Yhteiskunnallisesti huonosti integroituvat ja kielitaidottomat maahanmuuttajat ovat riski, jota on vaikea jälkikäteen korjata. Esimerkkejä tästä on jo naapurimaassamme Ruotsissa ja vastaavaa kehitystä tulisi määrätietoisesti ennakoida ja estää hallinnoimalla maahanmuuttoa opiskelureitin tarjoamalla keinoilla.

Ratkaisuesityksemme

Korkeakouluilla on mahdollisuus rekrytoida opiskelijoita suoraan koulutuksiinsa. Ne saavat myös periä kulut kattavan lukukausimaksun suoraan opiskelijalta. Järjestelmä on toimiva, läpinäkyvä ja Suomelle kokonaisedullinen. Esitämme, että sama mahdollisuus säädetään toisen asteen oppilaitoksille. Perusteita nykyisen säädöksen määrittämille koulutustasojen erilaisille käytänteille ei tietääksemme ole koskaan esitetty.

Maamme tulevaisuuden turvaamiseksi olisi tärkeää panostaa oikeiden osaajien houkutteluun Suomeen nykyistä täsmällisemmin ja tarmokkaammin. Eri Euroopan maat ovat jo kovassa kilpailutilanteessa keskenään ja esimerkiksi Saksassa on kehitetty opiskelijoiden turvallisuutta lisäävä ja uuteen kotimaahan kiinnittävä toimintamalli, johon kehotamme päättäjiä tutustumaan. Siinä valitut opiskelijat saavat opiskella ensimmäisen vuoden saksan kieltä palkallisesti. Tehokkaan kielikoulutuksen jälkeen he hakevat opintoihin saksan kielellä ja valmistuttuaan maksavat ensimmäisen vuoden ”opintolainan” takaisin.

Mikäli lakiesitys päätetään kaikesta huolimatta vahvistaa, pyydämme järkevää siirtymäaika ja tilaajan käsitteen selkeyttämistä.

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

Yhdymme Ammattiopiston Sampon (Etelä-Karjala) samasta asiayhteydestä antamaan lausuntoon.

Peltonen Mika
Etelä-Karjalan kauppakamari